STUDENTS

IZNĀK 2 REIZES MĒNESĪ

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

K. BRANDTA un K. UPESLEJAS NODIBINĀTS 1922. GADĀ

NUMURS MAKSĀ 20 SANT.

REDAKCIJA UN KANTORIS RĪGĀ, BRUŅINIEKU IELĀ №. 20, DZIV. 18. :-: PASTA ADRESE: RĪGĀ, PASTA KASTE № 70
RUNAS STUNDAS: PIEKTDIENĀS NO PLKST. 16—17 UN SVĒTDIENĀS NO PLKST. 14—15 :-: SLUDINĀJUMU MAKSA: PRIEKŠPUSE 90 SANT., TEKSTĀ 60 SANT., SLUDINĀJUMU DAĻĀ 20 SANT. PAR PETIT RINDIŅU + 5% SLUDINAJUMU NODOKLIS

Nr. 115 || **Trešdien, 3. novembrī, 1926.** || **V. ak. g.**

Latvijas Universitātes BIBLIOTĒKA

Prof. E. Felsbergs,
L. U. pirmais rektors, 7. nov. svin 50. dzimšanas dienu.

Latvju akademiskās dzīves gaitas.

Prof. E. Felsbergs.

Pirmais stūrakmenis latvju akademiskai dzīvei tika likts Tērbatā, 1917. g. jūnijā, latv. skolotāju kongresā. Šī kongresa augstskolas sekcija pirmo reizi sistematiski apsprieda jautājumu, uz kādiem pamatiem būtu nostādāma augstākā izglītība Latvijā un nāca pie slēdziena, kā tam nolūkam jādibina Rīgā autonoma augstskola ar neierobežotu mācības brīvību, kuŗa apmierinātu dažādās dzīves prasības, veicinātu zinātni un kuŗā bez parastām universitātes fakultatēm ietilptu arī techniskās, un vēl šādi instituti — paidagoģiskais, farmaceitiskais un veterinarmediciniskais. Šo ideju tieši realizeja Pagaidu valdības 1919. g. 2. aug. rīkojums, ar kuŗu bij. Rīgas Politechn. Instituts pārgāja valdības rīcībā, tika iecelta reorganizacijas komisija. Pēdējā, vēlāk pārdēvējās par L. Augstskolas organizacijas padomi un 28. sept. 1919. g. atklāja universitāti, to vadīdama un veidodama līdz 1922. g. 6. septembrim, kad apstiprināja pirmo universitātes satversmi. Principi, uz kuŗiem organiz. padome savā darbā atbalstījās, īsumā šādi: L. U. jābūt naģionalai, apvienotai tipa augstskolai, ar ciešā sakarā stāvošām universitātes un techniskām fak. Tai jābūt autonomai un brīvai savā pārvaldē, iekšējā, zinātniskā un paidagoģiskā dzīvē. Viņai jāsagatavo netikai pienācīgi aroda darbinieki dažādām valsts dzīves nozarēm, bet patstāvīgi jāizkopj tīras, zinātniskas pētīšanas darbi. L. U. pastāvīgi jāuztur tuva un dzīva vienība ar tautu, viņas pārstāvības un valdības organiem, sabiedrību un studentu saimi.

Septiņu gadu gaitas nu pierādījušas, kā sāktais ceļš bijis pareizs. Vienotas universitātes idejas realizešana, bez šaubām, radīja arī zināmas grūtības, sevišķi rektoram pārvaldes ziņā. Tad, diezgan sāpīgs jautājums bija atalgojuma normēšana un saskaņošana humanitaro un technisko fak. mācību spēkiem. Turpretī, apstājoties pie svarīgākā faktora — pašas izglītības idejas kā tādas, atzīstamākais un izdevīgākais ir tikai līdzšinējais veids. Mūsu audzēkņi studenti, taču nevar apmierināties ar savu specialitāti vien, viņiem vajādzīgs plašāks vēriens, plašāks skats. Ja arī viņi, laika trūkuma, vai citu iemeslu dēļ, neapmeklētu pārējo fak. lekcijas, tomēr kaut vai dzīvojot kopā ar komilitoņiem, tiem dota iespēja ieskatīties dažādās gara pasaulēs.

Jau pašā sākumā, līdz ar L. U. organizacijas jadomi sākā darboties dekanu un saimniec. padome. Studentus reprezenteja uz demokratiskiem pamatiem ievēlētā stud. padome. Pēdējās 3 pārstāvjus, savukārt, toreiz un tagad, pielaiž kā pilntiesīgus locekļus Universitātes padomē, kur tiem balsstiesība visās lietās, izņemot vēlēšanas un akademiskā grada piešķiršanu. Arī par stud. pielaišanu līdzdarboties, toreiz pastāvēja dažādi uzskati — vieni noliedza, otri aizstāvēja. Uzvarēja pēdējais demokratiskais un, šķiet, arī pareizais.

Runājot par studentu dzīvi, jāuzsver, ka viņā vajadzētu vienlīdz izpausties diviem principiem, —

garīgam darbam un fiziskam.

Šāds veselīgs uzskats tikpat labi atbilst laikmeta valdošām noskaņām, kā arī mūsu tautas īpatnējam garam. Students, inteliģents cilvēks, — viss viens, viņš nedrīkst kaunēties no rupja, fiziska darba. Krievu inteliģence pārdzīvoja šo principu vienvaldības laikmetus. Pirms kaŗa tā nicināja rupjo, fizisko darbu, revolucijas laikā atkal viņu pārspīlēti dievināja. Vai mēs esam pratuši abus sintezēt? Jāatzīstās, ka beidzamā laikā, tomēr, novērojama maza tieksme itkā atrauties no fiziska darba, vai, vismaz, piekerties viņam ne ar vajadzīgo mīlestību un enerģiju. Cerēsim, ka tas tomēr nepaliks par raksturīgu iezīmi latvju studentu gaitās.

Visumā pieņemams, ka akademiskā dzīve ir ievirzījusēs pareizā gultnē un šādējādi plūstot attaisnos viņas pamatu licēju labās cerības.

Audzēkņu vēlējums.

7. novembrī mūsu Universitātes, mūsu Alma Mater pirmais rektors prof. Ernests Felsbergs varēs atskatīties uz 50 dzīves un darba cīņās pavadītiem gadiem. Šešdesmit gadi ir tāds laika sprīdis, kuŗā cilvēks paliktu vecs, ja daiļā un vienmēr jaunā māksla, kas pate ir kā «mūžīga slavas dziesma jaunībai un skaistumam» (prof. F. vārdi), neliktu aizmirst dažreiz nospiedošo gadu nastu un it kā neapturētu laika nemitīgo skrējienu. Un mūsu sirmais profesors, mācīdams mūs redzēt un saprast, un ne tik vien redzēt un saprast, bet arī cienīt un mīlēt visu, kas cēls un skaists, prot būt jauns strp mums jauniem. Taisni tāpēc viņš mums tik tuvs. Mēs gaidam, kad viņš izveseļosies, būs atkal mūsu vidū un turpinās rādīt mums antikās mākslas pasaules skaistumu. Visi lekcīju un semināru apmeklētāji novēl savam profesoram daudz spēka un darba prieka strādāt par godu mūsu Universitātei un par svētību mums, studentiem.

Stud. hist. Lācītis.

Ne kvantitati, bet kvalitati.

Bieži dzirdam no vienas puses izsakām nopietnas bažas par to, ka mūsu valstī jūtāma liela inteliģences pārpilnība; no otras puses, turpretīm, izsakās — mums trūkst vēl īsti izglītotu, inteliģentu spēku, ka būtu zināmā zinātnes vai kādā citā nozarē kompetenti. Te sastopās divas dažādas domas, kuŗas ir tomēr tik nozīmīgas, ka nevaram paiet viņām vienaldzīgi gaŗām, jau tā vienkāršā iemesla dēļ vien, ka abas šīs domas, abi šie uzskati viens otram pretēji.

Ir tīkami dzirdēt, — mums izglītotu spēku pārpilnība. Tas taču vēlreiz pierāda, ka esam kulturela tauta. Uzklausot, turpretīm, sabiedrības, otrās daļas balsi, jāšaubās, vai tiešam pastāv tik ideali apstākļi, kādus domājam. Tā tad še divi sabiedrības novērojumi, — kurš no viņiem pareizais?

Liekās, ka tie abi nebūs maldījušies. Katrs no viņiem satur zināmu daļu patiesības. Analizejot pirmo uzskatu, redzam, ka viņš nebūt nav dibināts uz smiltīm. — Katru gadu vidusskolas beidz daudz jauniešu, viņu vairums neapmierinās ar iegūtām zināšanām; tiecoties pēc jauniem avotiem apmeklē Universitāti un citas augstākās māc. iestādes. Tāpat daudzi beidz šīs augst. māc. iestādes un stājās dzīvē, nemaz vēl nerunājot par to lielo kvantumu, kas jau apmeklējot minētās iestādes, ierauti dzīves darbā. To visu pierāda beidzamo gadu izglītības statistika, kuŗa nostāda latvju tautu izglītības ziņā, salīdzinot ar Eiropas vecām kulturtautām, uz ļoti augstas pakāpes, atstājot tālu aiz sevis tās tautas, kuŗu izglītības līmenis pat sniedzās pāri Eiropas vidusmēra līmenim. Tā tad tiešām sabiedrības pirmam uzskatam taisnība.

Viņas otrs uzskats bāzējās glav.k., ne uz izgl. kvantitati, bet gan kvalitati. Latvijas izglītības iestādes, tās ir darījušas visu, lai paceltu tautas garīgo līmeni. Bet kā mūsu inteliģencei tiešām trūkst zināmas izglītības kvalitātes, tad vaina meklējama viņā pašā. Daudz dzirdēts pamatoti izteiktu augstskolas mācību spēku domas, kā studējošie par maz piegriežās nopietnajam zinātniskam darbam, bet gan cenšās nolikt vajadzīgos eksamenus, t. i. beigt augstskolu pēc iespējas ātrāki. Tie neiepazīstās ar profesoru ieteikto, nepieciešāmo literaturu, kuŗa tagad mums diezgan viegli pieietāma. Vispār, valda nospiedošā tendence tikt laukā no Alma mater sienām. Un tikai tā un tāpēc rodās tās inteliģences pārpilnība, par kuŗu savas domas izteic sabiedrības pirmā daļa.

Raugoties, turpretīm, no kvalitates viedokļa, aina top savādāka. Tiešām, mūsu valstij gan saimnieciskā, gan sabiedriskā un zinātnes laukā trūkst daudz tādu spēku, kuŗi būtu kompetenti zināmās darbības nozarēs. Augstskolās latviešu spēku vēl diezgan maz, tāpat sabiedriskā laukā, kur manāms nopietns vadības trūkums u. t. t. Tā tad pilnīgi pamatots ir arī sabiedrības otrs uzskats. Objektivi vērojot šos abus uzskatus, jānonāk, gribot negribot, jie — aurea medioritas — : necenšties vienīgi pēc tā, lai vairotu valstī lielu izglītoto kvantumu, no otras puses: nodarboties Alma mater sienās nopietni, iedziļinoties zinātnē, saprast to, ko radījuši šinī laukā mūsu priekšgājēji, radīt pašiem jaunas atziņas, jaunus uzskatus, kuŗi, savukārt būtu liels ieguvums un celtu cilvēci atkal kāpi pa kāpei augstāk pretīm absolūtai skaidrībai . . .

Liekās, šis ir tas īstais ceļš, pa kuŗu ejot mēs, studējošie, varēsim iet uz priekšu savā garīgā attīstībā un disciplinā, apmierināt visu to cerības, kuŗi tā uz mums gaida. Tad arī abos minētos uzskatos izteiktās vēlēšanās tiks piepildītas. Mums neradīsies vis vairs mazvērtīgas inteliģences pārpilnība, pret kuŗu izsakās sabiedrības viena daļa, bet gan vairāk inteliģentu kompetentu spēku, kuŗu trūkumu tik stipri sajūt sabiedrības otrā daļa.

Un ja arī tad cietīs kvantitate, taču kvalitates ziņā mēs daudz ko iegūsim.

Jānis Kalniņš.

Lauksaimniecības fak. stud. b-bas
TRADICIONELAIS
KONCERTS
un
BALLE
1926. g. 13. novembrī, plkst. 20
L. Ģildē

Matematikas un dabas zinātņu fak. darbība.

Prof. E. Leinieks.

Darba gaita fak. klausītavās un laboratorijās rit pilnā sparā. Sevišķi lielu rosmi un uzcītību darbā parāda pirmais kurss, kuŗa lekcijas arvien pārpildītas. Arī fak. mācības spēku atsauksmes par jauniem stud. ir pagaidām vislabākās.

Domājams, kā pirmam kursam priekšmetu nobeigšana notiks tikai nākošā pavasarī.

Fak. dzīvē pašreiz galveno uzmanību piegriež atsevišķo specialitatu programu izstrādāšanai, kuŗu visos sīkumos apspriež fak. sēdēs, lai tādā kārtā galīgā veidā nosprastu un nostiprinātu fak. iekšējo dzīvi. Tamdēļ arī šis jautājums ir ļoti svarīgs un tas izšķirsies jau tuvākā nākotnē.

Vienu otru jaunu pasākumu un pētījumus fiz. laboratorijās kavē moderno aparatu trūkums, bet tomēr nevar arī teikt, kā māc. līdzekļu jautājums būtu pārāk sāpīgi sajūtams. Ar maziem līdzekļiem mēs esam veikuši lielu darbu un domājam to pašu darit arī nākotnē.